

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כו.

עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

מקלט נעשין עדים. ויעידו צפני חזריהם דגזי דיני נפשות עדות בעינן דכתיב (דברים יז) על פי שנים עדים יומת המת לא יומת וגו' **ומקלט נעשין דיינים.** אבל המעידים לא יסבו וידונו עמהם דהראוי להעיד אית ליה לרבי טרפון ליה דנעשה דיין. וגזי עדות חדש גופה נמי לא אכשרנא במתני' להיות העדים נעשים דיינים דאם כן למה לי יוסיצו מחזריהם יעידו צפני יחיד ואחר כך יסבו הם עמו ויקדשו והכי אמרינן ליה צפק שני דכחצות (דף כא:). **כולן עדים הם.** ראוי להעיד: **והללו העדים.** יהפכו צוכות: **מתני' כל השופרים.** צין של איל צין של יעל: **שואב קרן.** אינו קרוי שופר וגזי ויה"כ שופר כתיב (ויקרא כה) והעזרת שופר תרועה וצפרק בתרד (דף לה). גמרינן ר"ה מיוצל: **צקן היוצל.** ויוצל דיכרל הוא דמפרש גממ': **גמ' אקרו קרן ואקרו שופר.** אקרו קרן כדאמרן ואקרו שופר דכתיב צממן תורה (שמות יט) צמשון היוצל וגו' וכתיב (שם) ויהי קול השופר (ה) וקרני ראש קרניו. של צכור שורו קרן אשכמן דלקרי: **וסיטנ' לה'.** תפלתו משופר וצכור קא משמע קרא: **שור היה גדול כפר כזו של מעשה בראשית שציוס שנכרל נכרל צקומתו** ושור צן יומו קרוי שור (ה) שאמר (ויקרא כז) שור או כשז או עז ופר אינו נקרא עד צן שלש: **פרי קטיגור.** וזה העגל. ושופר של פרי נמי קטיגור דעגל הוא: **הואיל ואיששני.** להיות דס ואין מראית הפר ניכר: **חוטא כל יקריב.** האדם לא יקריבו הלום שהוא חטא צו: **חוטא כל יתנא.** להמקטט צו צקצרו הלום: **כיון דלזכרון קא אמי כלפניס דמי.** שופר נמי אע"ג דלית ציה משום חוטא כל יקריב ולית ציה משום חוטא כל יתנא כיון דלזכרון קא אמי כנגדי כהן גדול שלפניס דמי: **גילי גילי.** ככל שנה ושנה ניכרת תוספתו והוא כמין גלד מוסקף על גלד ראשון תכליתו של ראשון תחילת השני: **גמולא.** מוצלס: **שחוט.** לשון מלוקות (ט): **שני.** לשון ראה כמו ויסקף (בראשית יט) ומתרגמינן ואיסתכי: **קצנן**

(א) כחמות כל: גיטין ה: צ"ק: צ"ב קיד. פנהדרין לה: (ב) נשבעתם את קול השופר כך אלא כדכ"ף ובראשן, (ג) וברשת נט. קדוש ה. (ד) סוטה מב, (ה) (סוטה ג.א.) (ו) מוולין ג.א. (ז) לעיל יא. (ח) צ"ק סה: (ט) נלקות רש"ש, (י) ונע"ע חותם צ"ב קיד. (יא) ד"ה אל ד"ה ואין, (כ) נמי מהרש"א וע"ע במ"ש עתקין כחיל ועוד ל"ך להוכיח דעלמל אקרי שפירם צלל קרן, (ל) נלקמן ס"א.

הגהות הב"ח

(א) ש"י ד"ה אקרו קרן כי קול השופר ה"ס' ואח"כ מה"ד קרן אשכמן דאקרי דכתיב וקרני ראש קרניו של צכור שורו ה"ס' (ב) ד"ה שור שואב כפר כזו או עז כי יולד ופר אנט נקרא:

גליון הש"ס

גמ' שפיר קאמ' ר"י. כעין זה פסחים דף מט ע"ב: שם ולא נשבעת ושלשה שופרי'. ע"י סוטה דף ז ע"ב מ"ה תכנה על שני:

רבינו חננאל

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים, דברי ר' טרפון, ר' עקיבא ואומר כולן עדים הן ואין עד נעשה דיין, ודחינן כי אמר ר' עקיבא בדיני נפשות אבל בעינין ראש חדש אפי' ר' עקיבא מודה. וירושלמי: ר' הונא היה חכים שהדי לבר נש, אול בעי מידון קומיה וכפר ביה כול'. ואסיקנא ושרא רב הונא גרמיה מן ההוא דינא ואויל דאסחיד עליו קומי ב"ד חורין. קידשוהו קודם לאמנו או לאחר יצורו יום אחד, יכול יהא מקדש, תלי תקראו אותם כליהם חמור. כלומר, אם תקראו אותם בזמן חן מועדי, ואם לאו אין [אלה] מועדי. קודם לאמנו יום כ"ט לחודש, לאחר יצורו יום ל"ב. בימיה לון ברכיה אישתתקן, אמר לון שמעתין דאתקדש ירחא, וארכנן בריהשון וקבלון. **מתני' כל השופרות כשיורין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן.** שפיר קאמר ר' יוסי לרבנן כל השופרות נקראו קרן. ורבנן כל השופרות נקראו שופרות היוכלין ואקרו קרן, של פרה קרן אקרי שופר לא אקרי כו'. מאי שור פר שהוא מפר. כלומר, שור הגדול מפר שהוא חזק בכוחו, לפיכך הוא חזק ושמן מובחר שבשופרים, ולא משור וקן שכבר חש כחו. קטיגור מלישן ריכל. פירוש סניגור מלישן יושר. פי' חוטא כל יתנא, אדם שחטא לא יתנא בכלי זה וישמנן לפני ולפנים. קרן של פרה כיון דהוא גילדי גילדי כשנים ושלשה שופרות זה בתוך זה וזה לא שנים ושלשה שופרות. כתיב והיה במשוך בקרן היוכל, ופירש ר' יוסי

דרחמנא אמר ושפטו העדה והציצו העדה. תימנה דצפרק אלו הן הגולין (מכות דף יב). נפקא ליה מקרא אחרנא דאמר מנין לסנהדרין שראו צאחד שהרג את הנפש שאין הורגין אותו עד שיעמוד צ"ד תלמוד לומר עד עמדו לפני העדה למשפט ויש לומר דעיקר דרשה מהתם וקרא דהכא איצטרך דלא יליף מהתם לשאר דיין להגדיר צ"ד אחר דשאני התם דאמר רחמנא והללו העדה ומיהו הוא הדין לענין מכה חציה כדמוכח צפ' החובל (צ"ק דף ט: וס) וצעד נעשה דיין יש דיינים חלוקים כמו שפירשנו צפ' צ' דכחצות (כא: וס ד"ה הנה) דבעדות המדע דלוריימא עד הרואה הוא דנעשה דיין וצקיוס שטרות דרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין וצדיני נפשות אפילו עד הרואה אין נעשה דיין: **חוץ משל פרה.** הא דלא קמני נמי חוץ משל ראש דשל ראש נמי

איקרי קרן דכתי' (דברים לג) וקרני ראש קרניו וכתיב (תהלים כב) ומקריני רמיס ענימיני ושמא אינס חלוליס ואינס ראויס לשופר: **והיה במשוך בקרן היוכל.** תימנה דלא מייתי קרא דלמק דכתיב (בראשית כב) צסנן צקרניו ואע"ג דההוא קרא ממייס דה"ל מייתי לה צגממל צכור שורו דהר לו וקרני ראש קרניו וי"ל דנראה ליה לאמריי האי משום דכתיב ציה שופר: **אקרו קרן ואקרו שופר.** פירש רש"י אקרו קרן כדאמרן ואקרו שופר דכתיב צמשון היוצל וכתיב ויהי קול השופר יש מקשין אמאי לא הביא האי קרא דמתניין צמשון צקן היוצל צשמעס קול השופר להוכיח דכל שופרות אקרו שופר שטות להקשות וקל להדין דלדרכה מהאי קרא מוכח דשופר אקרי קרן ועוד ל"ך להוכיח דעלמל (שופרות אקרו שופר: חומא ב"ל יתנא קאמרנין, וגזי שופר מתנאה נמי צקול תקיעתו: **כיון דלזכרון קאתי.** תימנה אפוד ותשן נמי לזכרון קאתו דכתיב צקרא וי"ל דהצצותם זכרון הם: **ולא שנים ושלשה שופרות.** ולא דמי למניס שופר שצתן שופר דפירש גלד שנים שנים גלד ראשון אמוסף גלד שני שפת השני תכליתו של ראשון והקול יוצא דרך כולם: **צנדה גלמודה.** ונפקא מינה דלדשינן צסוטה (דף נח). כי עדת חנף גלמוד (איוב טו): תולוגלות

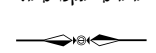
ואין עד נעשה דיין. המעיד על הדבר אין נעשה עד דין כלומר דבר וגם עד ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליו עוד דין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין חללים צפניו, ונראה צעני דגולית הכמוז הוא, דכתיב ועמדו שני המעידים וגו' בעדים הכמוז מדכר, לפי ה' לפי היינים, אשמועינן קרא דלצין להעיד שנים לפני שנייהו, אבל העדים אינן חוזרין ויושבין ועין (רשבים ב"ב קיד). שאין קטיגור נעשה סניגור. קטיגור שונא, סניגור אובס מליש יושר (תורה יג). גמולא, כדלה, כמו (בראשית כה) ויגמל (סוטה כב).

בחתום קן נשרייא קורין לכה, נינפי. מי ששן בשוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרגול. מי ששן בשוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרגול.

יוסי אמר לך דקאמרת שופר ביון דמחברי אהרדי חד הוא ודקאמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן מאי משמע דהאי יובלא לישנא דדכרא הוא דתניא אמר רבי עקיבא כשהלכתי לערביא היו קורין לדכרא יובלא ואמר ר"ע כשהלכתי לגליא היו קורין לנהה גלמודה (מאי גלמודה דא מבעלה ואמר ר"ע כשהלכתי לאפריקי היו קורין למעה קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי (מאי קשיטה דאורייתא מאה דנקי אמר רבי כשהלכתי לכרכי הים (היו קורין למכירה כירה למאי נפקא מינה לפרושי (מאי כרית לי אמר ר"ש בן לקיש כשהלכתי לתחום קן נשרייא היו קורין לכלה נינפי ולתרגול שכויו אמר רב יהודה אמר רב ואיבעית אימא ריב"ל מאי קרא (מאי ששן בשוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה מי ששן בשוחות חכמה אלו כלכלה לוי איקלע לההוא אתרא אתא גברא לקמיה אמר ליה קבען

בחתום קן נשרייא קורין לכה, נינפי. מי ששן בשוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרגול. מי ששן בשוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרגול.

א מיי פ"ה מהלכות עדות הלכה ט (והלכה ט) סמך עשין קט טו"ע ח"מ ס"י וס"ף ה: ח ב סמך עשין מ"ט טו"ע ח"מ ס"י מקפו ס"א:

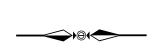
תורה אור השלם

1. וקפסו העדה בין המפנה ובין גאל הדם על המשפטים האלה: במדבר לה כד וקדוה במשך צקן היובל בשמיעתם את קול השופר יציעו כל העם תרועה גדולה ונפלה חומת העיר תחתיה ויעלו ויהם איש גנדי: יהושע ו ה
2. וקדוה במשך צקן היובל בשמיעתם את קול השופר יציעו כל העם תרועה גדולה ונפלה חומת העיר תחתיה ויעלו ויהם איש גנדי: יהושע ו ה
3. בבור שורו הדר לו וקרני ראש קרניו דהם עמיס יגמל יציעו אפסי ארץ ודם רבבות אפרים ויהם אלפי מנשה: דברים לג יז
4. ויתביס לך משור פר מקרן מפרים: תהלים סט לב
5. ויפן את חלוקת השדה אשר נטה שם אקלו מיד בני חמור אבי שכם במאנה קשיטה: בראשית לג ז
6. אבי השביעני לאמר הזה אנכי מת בקברי אשר ברחתי לי בארץ צפון שמה וקברני אתה אצלך נא אקברה ויתב אבי ואשכבה: בראשית ג ה
7. ויפה הדר משור כל הארץ ויר ציון ירמיה צפון קרית מלך רב: תהלים מח ג
8. מי ששן בשוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה: איוב לח לו

מוסף רש"י

ואין עד נעשה דיין. המעיד על הדבר אין נעשה עד דין כלומר דבר וגם עד ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליו עוד דין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין חללים צפניו, ונראה צעני דגולית הכמוז הוא, דכתיב ועמדו שני המעידים וגו' בעדים הכמוז מדכר, לפי ה' לפי היינים, אשמועינן קרא דלצין להעיד שנים לפני שנייהו, אבל העדים אינן חוזרין ויושבין ועין (רשבים ב"ב קיד). שאין קטיגור נעשה סניגור. קטיגור שונא, סניגור אובס מליש יושר (תורה יג). גמולא, כדלה, כמו (בראשית כה) ויגמל (סוטה כב).

רבינו חננאל (המשך)

בקרן האיל, לפיכך אמר מאי משמע דהאי [אבל] יובלב דכתיב בהאי קרא איל הוא, שכן בערבייא קורין לאיל יובלא. מאה קשיטה, מאה מעה. שכן באפריקא קורין ללמעה קשיטא. כלה, נינפי. מי ששן בשוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרגול.